

Oliko esikoislestadiolaisuuden hajaannuksessa yhtäläisyyksiä Martti Lutherin kirkkosuhteeseen?

Johdanto

Pastori Kimmo Närhi on pitänyt Raamattu ja tunnustuspäivillä 24.7.1999 esitelmän Lutherin irtautumisesta roomalaiskatolisesta kirkosta. Esitelmä pohdiskelee, irrottautuiko Luther omasta halusta vai pakotettiin hänet.

Peilaan esitelmää ja muutakin yleisesti Lutherin historiasta tiedettyä kokemuksiini esikoislestadiolaisuudesta irrottautumiseen. Tästä syystä luen pastori Närhen esitelmää näkökulmasta, johon esitelmä ei varsinaisesti ole tähdännyt. Irtautuminen kasvattiyhteisöstä on vaivannut mieltäni, ehkä siksi pastori Kimmo Närhen valitsema aihe on kiinnostava.

Esitelmän johdannossa Närhi esittää kansankirkollisten teologiensa opettavan, että Luther ei olisi omasta halustaan lähtenyt roomalaiskatolisesta kirkosta.

Lähtikö Luther pakotettuna vai omasta halusta? Tätä en tässä kirjoituksessa lähde ratkaisemaan. Totean kuitenkin pastori Närhen unohtaneen Paavin pannaan julistamisen vuonna 1521, seurauksena Luther joutui valtakunnankiroukseen. Pannauhkauksen edellisenä vuonna Luther poltti.

Otan rohkeuden muotoilla Lutherin lähtöön liittyvää ajatusta tarjoamalla kahdelle vaihtoehdolle kolmannen: Luther ehkä irrottautui pakotettuna, omantunnon pakottamana katolisesta kirkostaan.

Pastori Närhen esitelmä ja muu historia esitelmän ulkopuolelta tarjoaa tilaisuuden peilata Lutherin irrottautumista katolisesta kirkosta omaan irrottautumiseen esikoislestadiolaisesta yhteisöstä.

Pohdinnan pohjana on itse kunkin elämän tärkeimmät kysymykset, nostan ne esiin pastori Närhen esitelmän johdannosta:

1) *Millä perusteella minä voin tulla autuaaksi?*

2) *Miten voin olla varma siitä, että saan syntini anteeksi?*

Kyse on pelastumisesta. Sillä vakavuudella, pohdiskellen, voimme yrittää asettua kirjoittajan asemaan, kuten tässä kirjoituksessa on pyritty asettumaan Lutherin asemaan.

Lutherin aikaa edeltävä aikakausi ja kasteen sakramentti

Kirkon virallista oppia vastaan oli asetettu jo ennen Lutherin syntymää. Esimerkkeinä englantilainen Raamatun kääntäjä John Wycliffe 1300-luvulla ja hiukan myöhemmin tunnetumpi tsekkiläinen Etelä-Böömissä syntynyt Jan Hus. Molemmat julistettiin harhaoppisiksi, Wycliffen luut kaivettiin esiin ja poltettiin roviolla. Husin katolinen kirkko tuomitsi kuolemaan roviolla. Husin ajatukset saivat muotonsa Wycliffen vaikutuksesta. Husin kuoleman seurauksena puhkesi kapina ja sota Böömin kuningaskunnassa.

Kirkkoisä Augustinus eli 300-400-luvuilla. Martti Luther sai paljon vaikutteita hänen pelastusta ja armoa koskevista opeista. Augustinusta pidetään kolminaisuusopin muotoilijana. Itse sanaa "kolminaisuusoppi" ei löydy Raamatusta. Augustinukselta on

peräisin myös paljon lestadiolaispiireissä arvostelua saanut ajatus kastamattomien lasten kohtalosta:

”Kaikki, jotka kuolevat kastamattomina, myös pienet lapset, joutuvat helvettiin kärsimään loppumattomia tuskia. Meillä ei ole oikeutta valittaa tätä, koska olemme kaikki pahoja.”

Omaelämäkerrassaan Tunnustuksissa Augustinus luettelee rikoksia, joihin kokee olleensa syyllinen.

Luterilaisen kirkon kasteakaava on perintöä kirkkoisä Augustinukselta. Kasteakaavoissa vakuutetaan, että syntimme on pesty puhtaiksi synnistä ja meille lahjoitetaan iankaikkinen elämä. Tämä siitä syystä, että Jeesus ottaa kastetun yhteyteensä. Tästä syystä myös kasteakaavoista papilla on ollut valittavana ajatus vapauttaa vauva pimeyden vallasta kasteen saatuaan.

Järkeä ei voi tällaista ymmärtää. Lestadiolaissuunnat kokemuksellisuutta korostavina yhteisöinä asettuvat tätä luterilaista perintöä ja Katekismuksen opetusta vastaan. Tällöin ei kyetä ymmärtämään kasteen syvintä olemusta, jonka keskuksena on Kristuksen koko olemus ja toiminta. Kasteessa olemme haudatut hänen kuolemaansa, jotta vaeltaisimme uudessa elämässä Jeesuksen herättyä kuolleista.

Esikoislestadiolaisuuden viimeisin hajaannus liittyy sakramentteihin. Kaste ei ollut hajaannuksen keskiössä, mutta on selvää, että monet Katekismuksen opetuksen kasteesta sisäistäneet lestadiolaiset hahmottivat lestadiolaisen kastekäsityksen jännitteen luterilaiseen kastekäsitykseen nähden. Tämän jännitteen sisällä monet saivat elää vuosikymmeniä haastaen yhteisöä opilliseen keskusteluun myös kasteesta. Esikoislestadiolaisuuden oppia vastaan asettuminen tarkoitti harhaoppiseksi julistamista. Selkein esimerkki tästä lienee Risto Blomin kirja *’Jumalan lapseksi’* (2001), jossa kirjavat käytänteet mm. kasteopetuksessa on paljastettu analysoimalla 411 saarnaa läpi kuunnellen. Kirjavalla kasteopetuksella, joka pääsääntöisesti oli Luterilaisen kasteopetuksen vastaista, on ollut oma merkityksensä lukuisten etäännyttämiseen yhteisöstä jo ennen hajaantumista ja hajaannuksen yhteydessä.

Luther ei halunnut perustaa uutta

Luther ei halunnut perustaa uutta kirkkoa, vaan palauttaa Raamatun sille kuuluvaan asemaan kirkon elämässä. Hänellä oli ajatuksena saattaa takaisin voimaan kirkkoisä Augustinuksen ajatteluun perustuvan armo-oppi. Jumalan armo on ilmaista, sitä ei voi ostaa, myydä eikä ansaita. Se tarjotaan ihmiselle Jumalan rakkauden vapaana lahjana. Se annetaan siellä, missä sanaa julistetaan, toimitetaan kasteita ja vietetään ehtoollista. Se otetaan vastaan uskolla, armoon vapautuneena.

Usko ei ole ulkokohtaista totena pitämistä, omien vikojen tai syntien vahtimista, vaan ennen kaikkea rohkeaa turvautumista Jeesukseen, Hänen sovituksensa iloissa ja ahdistuksissa. Tämä ei tarkoita sitä, että voi elää miten tahansa. Usko Jeesukseen haastaa elämään Hänen seuraajansa arvoista elämää.

Esikoislestadiolaisuutta opillisiin keskusteluihin haastaneilla ei ollut ajatusta perustaa uutta. Mainitun Blomin kirjan alkusanoissa viitataan sananpalvelija Sakari Lahtisen ajatukseen, jossa vähintään kerran sukupolvessa on tarpeellista nostaa kaikki uskon ja uskonelämän perusteisiin liittyvät käsitykset ja opetukset ikään kuin pöydälle ja tutkia ne aivan yksi kerrallaan, perustuvatko ne Pyhään Raamattuun ja ovatko ne

yhtä pitävät oppi-isämme Lutherin opetusten kanssa. Risto Blomin kirjan *'Jumalan lapseksi'* sisältö on jäänyt esikoislestadiolaisuudessa käsittelemättä. Kirja on hylätty ilmeisestikin uhkana yhteisölle. Aineksia siinä olisi edelleenkin opillisten harhojen tunnistamiseksi.

Luther käänsi Raamattuja kansankielelle. Kun ihminen oppi lukemaan Raamattua, syntyi kritiikki kirkon opetusta vastaan. Vastaavalla tavalla ne, jotka sisäistivät esikoislestadiolaisten saarnojen sisältöä, syntyi kritiikki yhteisön opetusta vastaan. Näiden opetusten paljastaminen on pysäyttänyt monia kuuntelemaan ja pohtimaan, mitä oikein opetetaan? Vahvistaako Raamattu näitä opetuksia?

Toisena esimerkkinä em kirjan lisäksi väärästä opetuksesta [Jellivaaran joulukokousten 2013 viimeinen saarna](#). Viimeinen saarna ymmärretään yhteenvedoksi ja on siten eräänlainen linjanveto saarna. Saarnasta löytyy paljon hyvää, mutta vakaviakin opillisia harjoja, joihin ei löydy tukea Jumalan sanasta.

Esikoislestadiolainen ajatus puolustaa Lapin vanhinten auktoriteettiasemaa on kaunis ja yhteisöä koossapitävä. On selvää, ettei missään voida edetä yksittäisten Raamatun tulkitsijoiden viitoittamalla kaoottisella tiellä, mutta jos yhteisö ymmärtämättömyyttään polkee Jumalan sanaa jalkojensa alle, ollaan samassa tilanteessa, jossa Wycliffe, Hus ja Luther aikanaan olivat suhteessa auktoriteetteihin. Harhaopetusta on paettava. Jeesuksen rauhaa kaipaava kristitty haluaa elää levosta käsin, Kristuksessa, ei sääntöviidakossa, jossa saarnojen painopiste on neuvoissa, ohjeissa, varoituksissa yms. Raamatun pääsanoma on Kristus. Pelastussanoma Kristuksesta. Saarnojenkin painopiste tulisi olla Kristuksessa, siitähän me elämme. Voimaa ei tule mistään muusta kuin Elämänpuusta.

Pastori Närhen esitelmästä:

"Luther arvosti roomalaiskatolista kirkkoa siellä olevien oikeiden armonvälineiden ja kristittyjen tähden"

"roomalaiskatolistakin kirkkoa voidaan kutsua kirkoksi siinä mielessä, että siellä on uskovia ihmisiä ja siksi, että kirkon tuntomerkit jossain määrin edelleen toteutuvat sen keskuudessa."

Tähän voi samaistua, vaikka esikoislestadiolaisuus ei aiemmin ollut oma kirkko. Esikoislestadiolaista yhteisöä voi edelleen arvostaa siellä olevien kristittyjen tähden. Siellä on Jeesukseen ainoana mahdollisuutena turvaavia ihmisiä, kristittyjä veljiä ja sisaria. Monia iloja ja suruja on yhdessä koettu, monien historiasta tiedän enemmän, kuin heidän jälkeläisensä. Paljon oli vaikeuksia, jopa riitoja, mutta paljon on myös anteeksi annettu. Monia tapaamisia, kyläilyjä, juhlia, yhteisiä lauluhetkiä, nuotioiltoja syvällisten pohdintojen äärellä. Paljon on muistoja, joita on pitänyt hiljaisesti sydämessä painaa peräkammarin muistoarkkuun. Jumala itse toteaa: *"Ei ole hyvä ihmisen olla yksinään"*. Tarvitsemme toisiamme. Tarvitsemme edelleen, vaikka yhteisö jakautui. Usein on todettu mm se, että kuolinvuoteella merkitsee vain se, että synnit on anteeksi annettu ja pelastun, koska Jumala on lahjoittanut uskon Hänen Poikaansa.

Pastori Närhi:

"Uskonpuhdistuksen tarkoitus oli siis palata lähteille. Oli puhdistettava historian aikana kerääntynyt kuona ja pöly, joka Lutherin päivinä pulpahti räikeästi esiin. Perustavimmat harhat olivat paavin ja tradition arvovalan hyväksyminen Raamatun arvovalan rinnalle ja sen yli, evankeliumin vääristäminen teko-opilla, vapaa ratkaisuvallasta sekä väärät opit sakramenteista ja saarnavirasta. Tälle väärälle perustalle rakentui sitten monia räikeitä jokapäiväiseen elämäänkin vaikuttavia harhoja"

Eikö juuri näitä harhoja vastaan tehty työtä jakautumista edeltävinä vuosikymmeninä lähes 25 vuotta? Enemmänkin jos otamme historiaamme laajan perspektiivin. Perustavimpia harhoja yhteisössä oli lapin vanhimpien arvovalan hyväksyminen Raamatun arvovalan rinnalle ja sen yli. Evankeliumia vääristeltiin teko-opeilla. Väärä oppeja sakramenteista ja saarnavirasta. Tuskin missään yhteisössä koskaan kaikki asiat ovat siten kunnossa, että eletään raamatullisesti Jumalan sanan mukaan. Aukkoja jää, koska ihminen ei välttämättä tunnista kaikkia sielunvihollisen metkuja. Paras lääke tunnistamiseen on Raamatun tuntemus. Meille on annettu erilainen määrä sietää epäjärjestyttä. Kun Raamatun tuntemus lisääntyy, epäjärjestyksen sietämiselle tulee raja vastaan. Miksi näin? Voisi kuvitella, että kärsivällisyyden ohella myös epäjärjestyksen sietäminenkin kasvaisi Raamatun muuttuessa eläväksi. Raamattu muuttuikin eläväksi, tarve on yhä enemmän toteuttaa sitä, mitä Jumala Raamatussa meiltä tahtoo. Jos tässä valossa tunnistaa Jumalan sanan auktoriteetille uhkia, sitä asettuu luonnostaan vastustamaan. Tässä tapauksessa "tieto lisää tuskaa". Ei voi paavi, ei lapin vanhimmat, ei saarnaajat tai perinne mennä Jumalan sanan edelle. Pelon ilmapiirissä näin käy helposti. Seurakuntalaisten raamatun tuntemus on heikkoa, siitä syystä suurin osa esikoislestadiolaisista tuskin tunnistaa edellä kirjoittamaani todeksi.

Entä oliko mahdollisuuksia puhdistaa syntyynyttä tilannetta Jumalan sanalla? Vastaus tähän tuli ratkaisemaan Lutherin suhteen roomalaiskatoliseen kirkkoon. Samalla tavalla juuri tämä kysymys tuli ratkaisemaan suhdetta esikoislestadiolaiseen yhteisöön. Tätä kyselee myös pastori Närhi ja kertoo lisää katolisen kirkon Raamattu-suhteesta:

"Oliko kirkkoa mahdollista puhdistaa Jumalan sanalla? Voitiinko jalansijaa saaneet evankeliumia sekoittavat opilliset väärinkäytökset saada poistetuiksi? Vastaus tähän, uskonpuhdistuksen käytännöllistä toteutumista koskevaan kysymykseen tuli ratkaisemaan Lutherin suhteen roomalaiskatoliseen kirkkoon.

Kun Luther saarnasi ja opetti sekä tietenkin joutui kokemaan toimintansa seurauksia, hän tuli huomaamaan myös roomalaiskatolisen kirkon todellisen suhteen Raamattuun. Oikeaa raamattuperiaatetta ei käytännössä noudatettu. Jumalan sanan alle ei tosiasiallisesti alistuttu, vaan paavin ja hänen kannattajiensa sana sekä traditio painoivat enemmän kirkon elämässä kuin Jumalan sana. Roomalaiskatolinen kirkko oli traditio-oppinsa tähden jo tuolloin tosiasiallisesti jatkuvan ilmoituksen kirkko. Tästä oli sitten järkyttävät seurauksensa. Kristuksen sovitus työ, ainoa peruste, joka meillä on autuuden toivolle, joutui syrjään ihmisoppien tieltä. Evankeliumin pimittämisen tähden Jumalan sanan antama varmuus ja lohtu jäivät omiltatunnoilta saamatta. Pelastusta koskevat tärkeät kysymykset jäivät vaille oikeaa vastausta.

Koska tilanne oli näin paha ja roomalaiskatolinen kirkko oli etäännytynyt Jumalan sanasta pysyväisluonteisella tavalla, oli välttämätöntä nähdä asian todellisuus

kaikessa vakavuudessaan. Tästä todellisuuden näkemisestä voimme sanoa, että Lutherin mukaan Jumalan sanan halventaminen ja pysyvä väärä oppi velvoittivat jättämään roomalaiskatolisen kirkon."

Juuri tästä oli kyse, jatkuvasta ensimmäisen käskyn rikkomisesta asettamalla saarnaajien opetus Jumalan sanan yläpuolelle. "*Minä olen Herra, sinun Jumalasi, älä pidä muita jumalia*". Ensimmäinen käsky hyväksytään, onhan se selkeä Jumalan sana. Mutta oikeaa raamattuperiaatetta suhteessa käskyyn ei käytännössä noudatettu. Lapin vanhimpien ja saarnaajien opetukset asettuivat käytännössä edelle. Siinä yhteisössä yksittäisellä seurakuntalaisella ei voi olla Raamatusta parempaa ymmärrystä, kuin vanhoilla edesmenneillä opettajilla. Todellisuudessa monilla ajattelun lahjaa Jumalalta saaneilla seurakuntalaisilla oli Raamatun ydinasioista Jumalan tarkoittama käsitys. Monissa kohdin opetettiin vastoin Raamattua kuuntelematta näitä seurakuntalaisia. "*Näin on aina opetettu*" on tuttu lause seurakuntaa unesta herättävälle kriitikolle. Raamatun löydöistä innostuneet oli helppo vaientaa jonkun vanhan edesmenneen saarnaajan mielipiteillä, lapin vanhimpiin vetoamalla tai siihen, miten ennen on opetettu. Todellista keskustelumahdollisuutta Raamatun ilmoituksista syntyi vain harvojen saarnaajien kanssa. Esikoislestadiolainen yhteisö oli traditio-oppinsa tähden ilmoituksen kirkko. Sananpalvelijan ymmärrettiin saavan pyhän hengen ilmoituksia suoraan ylhäältä. Raamattu voitiin ohittaa. Ei ole ymmärretty sitä, että Jumala on antanut ilmoituksensa, Pyhän Raamatun, uutta ilmoitusta ei tule Raamattu syrjäyttämällä. Tällä oli järkyttävä seurauksensa. Kristuksen sovitustyö, ainoa peruste, joka meillä on autuuden toivollemme, joutui syrjään ihmisoppien tieltä. Evankeliumin pimittämisen tähden Jumalan sanan antama varmuus ja lohtu jäivät omilatatunnoilta saamatta. Pelastusta koskevat tärkeät kysymykset jäivät vaille oikeaa vastausta.

Koska tilanne oli näin paha ja esikoislestadiolainen yhteisö oli etäännyntynyt Jumalan sanasta pysyväisluonteisella tavalla, oli välttämätöntä nähdä asian todellisuus kaikessa vakavuudessaan. Tästä todellisuuden näkemisestä voimme sanoa Pastori Närhen tavoin, että Jumalan sanan halventaminen ja pysyvä väärä oppi velvoittivat jättämään esikoislestadiolaisen yhteisön.

Oli selvästi olemassa kaksi toisilleen vastakkaista ja sovittamattomassa ristiriidassa olevaa puolta: Lapin vanhimpien ja saarnaajien auktoriteettiin vetoaminen ja Raamattuun innostuneiden pitäytyminen Jumalan sanaan.

Pastori Kimmo Närhi:

"Oli selvästi olemassa kaksi toisilleen vastakkaista ja sovittamattomassa ristiriidassa olevaa puolta: roomalaiskatolinen kirkon auktoriteettiin vetoaminen ja Lutherin selkeä pitäytyminen Jumalan sanaan.

Lutherin tekstistä vuodelta 1534: "He (paavilaiset) huutavat aina vain: Kirkko! Kirkko! Kirkko! ja kutsuvat kirkoksi myös jumalattomia ihmisiä, joilla on ja jotka laativat oppikäsityksiä ja lauselmia yli ja vastoin Raamattua - vieläpä jumalalliseen mahtiin vedoten."

Monet huutavat "tämä kristillisyys, tämä kristillisyys, tämä kristillisyys!" tarkoittaen sillä vain sitä esikoislestadiolaista yhteisöä, joka panee toivonsa ja uskonsa lapin vanhimpien siunaukseen ja auktoriteettiin, vieläpä vedoten heidän jumalalliseen mahtiin.

Pastori Närhi jatkaa kysymyksiin:

"Mutta jos meidän on kutsuttava kirkoksi sitä, jota he yhäti huutavat kirkon olevan, ja jos meidän on uskottava sitä, mitä he aina sanovat ja tekevät: mihin sitten enää Pyhää Raamattua tarvitaan

Onko meidän näille ehkä sanottava: paavia on kuultava, jotta rauha ja yksimielisyys säilyisi?"

Jos meidän oli uskottava sitä, mitä he aina sanoivat, väistämättä nousee sama kysymys: mihin Raamattua tarvitaan, mikä sen rooli oli? Olisiko pitänyt rauhan ja yksimielisyyden takia kuunnella lapin vanhimpia ja saarnaajia? Ei, enemmän tulee totella Jumalaa! Näin Lutherkin ajatteli.

Pastori Närhi:

"mutta totisesti ei kuitenkaan voida epävarmojen ja epäselvien oppien kautta rauhoittaa sellaista sydäntä, joka pelkää Jumalaa ja vakavuudella tahtoo välttää iankaikkista kadotusta ja haluaa iankaikkista elämää.

Tärkeä kysymys kuuluu: "Onko paavia kuultava?" Kysymys oli siitä, mihin omattunnot voidaan sitoa. Lutherin mukaan ei ollut mitään mahdollisuutta eikä oikeutta tehdä sopimusta, jonka mukaan paavin väärät opit saavat elää rauhassa. Se olisi johtanut epäselvyyteen ja epävarmuuteen kaikkein kalleimmassa asiassa. Sydän ei voi rauhoittua moniselitteisten ja toisilleen ristiriitaisten oppien avulla. Evankeliumin luonteeseen kuuluu ehdoton varmuus."

Evankeliumin luonteeseen kuuluu varmuus pelastuksesta. Olemme kastettuja, olemme uudestisyntyneet, olemme Jeesuksen lunastamia Jumalan lapsia. Pitääkö meidän kulkea synnin surussa, pelossa ja epävarmuudessa pelastumisesta? Ei suinkaan! Jeesuksen sovintoveren voima riittää varmuuteen, ei tarvitse elää ristiriitaisten selitysten maailmassa, jossa lapin vanhinten väärät opit saivat elää rauhassa. Sellainen johti epävarmuuteen ja epäselvyyteen kaikkein kalleimmassa asiassa. Sydän ei voinut rauhoittua ristiriitaisten oppien maailmassa. Jeesusta seuraava haluaa rauhaa, haluaa varmuutta ja lepoa, ei jatkuvaa kontrollia ja itsetarkkailua, vaikka valvominen sinänsä on oikein ja tarpeellista. Saarnojen painopiste oli vahvasti synneistä ja muistakin asioista varoittelu. Raamatun painopiste on evankeliumi, ilosanoma Jeesuksesta, lepo Hänessä. Synnistäkin Raamattu muistuttaa, vakavastikin. Mutta Raamattu on Jumalan rakkauskirje ihmiselle. Painopisteen tulee olla rohkaisussa uskomaan Jeesukseen ainoana mahdollisuutena pelastua. Jeesuksen oli ajoittain mentävä lepäämään, erämaahan, yksinäisyyteen. Olisiko syynä ollut myös se, että Jeesukselle oli raskasta nähdä, tuntea ja kokea, myös hänen seuraajiensa syntyisyys. Kuka jaksaa elää jatkuvasti syntien tarkkailijana? Eikö ole ihmeellistä, että saamme katsella Häntä, Pelastajaamme, iloita Hänestä!

Näistä asioista pastori Närhi jatkaa Lutheria lainaten:

"Epävarmuuden ja erilaisten oppien sietämisen Luther arvioi jopa pahemmaksi kuin selvän väärän opetuksen. Hän sanoi: "Se, joka pitää oppiaan, uskoaan ja tunnustustaan totena, oikeana ja varmana, ei voi seistä samassa pilttuussa niiden kanssa, jotka opettavat väärää oppia tai suosivat sitä, eikä aina vain puhua kauniita

sanoja perkeleelle ja hänen tallilleen. Opettaja, joka vaikenee harhoista ja haluaa silti olla oikea opettaja, on pahempi kuin julkinen hurmahenki, ja saa teeskentelyllään aikaan suurempaa vahinkoa kuin kerettiläinen; ei häneen pidä luottaa. Hän on susi ja kettu, palkkalainen ja vatsanpalvelija, ja voi halveksia oppia, Sanaa, uskoa, sakramenttia, kirkkoa, koulua ja hylätä ne. - - - hän ei halua suututtaa ketään, ei tunnustaa Kristusta eikä satuttaa perkelettä ja maailmaa." (St.L. XVII, 1180, vuodelta 1546) Epävarmuus ja monien oppien sekoittaminen pitää yllä monenlaista opetusta ja sellaisena johdonmukaisesti ottaen turmelee kristillisen varmuuden ja sitä myötä uskon."

Tämä Lutherin ajatus aikanaan pysäytti. Hän piti evankeliumin sekaan upotetun harhaopetuksen pahempana, kuin selkeän väärän opetuksen. Esikoislestadiolaisyhteisössä harvemmin tulee ns selkeää väärää opetusta, jota esim kirkon sisällä oleva pappi on saattanut viljellä (esim kaikki pääsevät taivaaseen tai neitseestä syntymisen kyseenalaistaminen). Selkeää kristinopin vastaista harhaoppia en muista kuulleen. Joskin moni evankeliumin seassa oleva harhaoppi tuli Raamatun ja Jeesuksen tuntemuksen myötä aina vaan selkeämmäksi. Jotkut sananpalvelijat osasivat puhua voimakkaasti ja oikealla tavalla Jeesuksen sovitustyöstä. Mutta sama puhuja saattoi seuraavassa saarnassa, jopa seuraavissa lauseissa tehdä ymmärtämättömyyttään tyhjäksi juuri opettamansa selkeän pelastusevankeliumin. Lutherin mielestä juuri nämä ovat pahempia kuin selkeät harhaopettajat. Tässä kohtaa on todettava ero Lutherin aikakauteen, esikoislestadiolaisuudessa vähemmän on harrastettu "kauniiden sanojen puhumista perkeleelle ja hänen tallilleen." Toki sitäkin esiintyi, moni haluaa olla ystävällinen joka suuntaan, eikä uskalleta kertoa, mitä mieltä Jumala on. Jos saarnaajat vaikenevat toisen saarnaajan opettamista harhoista ja haluavat silti olla saarnaajia, ovat he Lutherin mielestä pahempia kuin julkinen hurmahenki. Sellaiseen saarnaajaan ei voi luottaa.

Pastori Närhi jatkaa taas Lutheria lainaten:

Kun Luther havaitsi roomalaiskatolisen kirkon erheen Raamatun arvovallan suhteen ja sen, että roomalaiskatolisuus hyökkää varmaa Jumalan sanaa vastaan, tuli eteen toinen kysymys: "Voiko kristitty, yksilö tai seurakunta, sallia Jumalan sanan sekoittamista." Vastaus tähän oli ehdottoman kielteinen. Kun harha on tullut ilmeiseksi ja pysyväiseksi, ei ole ehdonvallan asia pysyä sellaisessa yhteydessä. Sellaisesta menosta ja yhteydestä on erottauduttava. Luther sanoo: "Niinpä teemme nyt sen johtopäätöksen, että mistä ikinä löytyy kristillinen seurakunta, jolla on evankeliumi, sillä on, ei ainoastaan oikeus ja valta, vaan myös velvollisuus sielun autuuden menettämisen uhalla, sen velvoituksen mukaisesti, johon se on kasteessa Kristukseen nähden sitoutunut, välttämään, pakenemaan, erottamaan sekä vetäytymään pois sellaisesta esivallasta, jota nykyiset piispat, apotit, luostarit, säätykunnat ja sen sellaiset pitävät; koska kirkkaasti nähdään, että he opettavat ja hallitsevat Jumalan ja hänen sanansa vastaisesti. Niin että tämä ensiksikin on varmasti ja vahvasti perusteltu, ja että on huoletta jätävä siihen, että tämän on jumalallinen oikeus ja että sielujen autuuden tähden on välttämätöntä poistaa sellaiset piispat, apotit, luostarit ja mitä muuta sellaista hallitusvaltaa on ja välttää niitä." (Seurakunnan Jumalan sanaan perustuvasta oikeudesta ja vallasta arvostella kaikkea oppia sekä kutsua, ottaa ja erottaa opettajia, vuodelta 1522, julkaistu kirjassa M. Särelä: Kristus meidän edestämme. STLK. 1998. s. 203.)

Lutherille asia oli selvä. Miten voi elää yhteisössä, jossa Jumalan sana sekoitetaan? Vastaus tähän oli ehdottoman kielteinen. Sellaisesta menosta ja yhteydestä on erottauduttava sielujen autuuden tähden. Tästä huolimatta arvostan niitä veljiä ja sisaria, jotka ovat jääneet esikoislestadiolaisuuteen "hiljaisesti taistelemaan" omalla rauhallisella esikuvallaan. Heillä ehkä on tehtävä, he saattavat olla sananpalvelijoita, lukkareita, kahvinkeittäjiä, parkkivahteja ym. He voivat olemuksellaan julistaa evankeliumia, vapautta Kristuksessa. Heille on annettu erityinen lahja sietää epäjärjestyttä ja he pystyvät elämään niukalla auringon polttamalla aavikon ravinnolla. Monet heistä tietää, että kunnollista ravintoa on saatavilla muualla, mutta ovat tottuneet ja sopeutuneet tilanteeseen. Enemmistö on sopeutunut ymmärtämättä ravinnon niukkuutta, onhan tarjolla erinomainen sosiaalinen yhteisö, jossa on upeat puitteet ja kaikki päälle päin hyvin. Aina voi löytyä joku hätäntynyt, ravinnon puutteesta kärsivä sielu. Heitä täytyy hoitaa ja ravita missä tahansa heitä onkin.

Nämä uskonveljet ja -sisaret ovat niitä, joiden kuolinvuoteella ainoa merkitsevä seikka on sovinto Jumalan kanssa. Kun on sovinto Jumalan kanssa hänen Poikansa ristintyössä, on kaikki synnit anteeksi. Usko Jeesukseen riittää pelastukseen. Se riittää silloinkin, kun oma rakkaaksi muodostunut seurakuntayhteisö opettaa perustavaa laatua olevista asioista Raamatun vastaisesti.

Luther lainauksen jälkeen pastori Närhi toteaa:

"Kirkollisen yhteyden vakavuudesta huolimatta tosiasiksi jää, että roomalaiskatolisessa kirkossa ja muissakin harhaavissa kirkoissa on Jumalan lapsia siellä käytössä olevan Jumalan sanan tähden. Harhasta tietoiseksi tultuaan heidän on tosin erottauduttava harhaopettajista ja pitäydyttävä oikeaan opetukseen. Syy on se, että he näin välttyvät turmelemasta evankeliumia, toisin sanoen sitä Jumalan sanaa, joka tuo heille autuuden. Näin ollen erottautuminen väärästä opista ja oikean opin seuraaminen liittyy evankeliumiin."

Tosiasiksi jää, että esikoislestadiolaisuudessa on Jumalan lapsia siellä käytössä olevan Jumalan sanan tähden. Jumala heitä siunatkoon pysymään vahvoina uskossaan Kristukseen ainoana mahdollisuutena pelastua. Jumala siunatkoon heitä uskomaan siten, että Kristuksen sovitustyö kattaa kaikki syntimme. Rukoilen myös, että Raamattua, Jumalan rakkauskirjettä ihmiselle jaksetaan tutkia alati.

Pastori Närhi lainaa Lutheria:

"Sentähden tulee teidän ja jokaisen hurskaan kristityn iloita ja Jumalaa kiittää siitä, että teidät julkisesti työnnetään pois paavin joukosta, jotta Jumalan Karitsan valkoinen vaate pysyisi puhtaana ja saastuttamattomana eikä saisi päälleen tuon suuren punaisen porton veriväriä." (St.L. X, 1947, vuodelta 1533)

Esikoislestadiolaisuudessa joitakin seurakuntalaisia, mutta julkisemmin sananpalvelijoita työnnettiin pois. Siitä saamme iloita ja kiittää Jumalaa tänäkin päivänä. Rukoillaan, että sen seurauksena Karitsan valkoinen vaate pysyy puhtaana myös uudemmassa yhteisössä. Uuden yhteisön näkökulmasta on palattu 1970 ja -80 lukujen evankeliseen aikakauteen, jossa Raamattu, Jumalan sana asetettiin ensisijaiseksi auktoriteetiksi.

Pastori Närhi:

"Luther ei sano sitä, että hän ei olisi eronnut roomalaiskatolisesta kirkosta ilman paavin toimia. Nuo toimet vain antoivat hänelle varmuutta siitä, että hänen asiansa oli oikea"

paavikirkosta eroaminen oli asia, jonka hän teki omasta halustaan ja opillisin perustein. On nimenomaisesti syytä huomata, että Luther ei viittaa paavikirkon toimiin häntä itseään vastaan perustellessaan sitä, että hän sanoutui irti tuosta kirkosta ja sitä, että hän kehotti toisiakin tekemään samoin. Paavin toimet osoittivat hänelle tilanteen todellisen vakavuuden, jota hän kenties ei muuten olisi niin nopeasti havainnut. Lutherin peruste sanoutua irti roomalaiskatolisesta kirkosta oli väärä oppi, armonvälineiden pysyvä vääristyminen ja sille perustalle rakentuneet monet väärinkäytökset."

Luther irtautui katolisesta kirkosta paavin toimien takia. Vastaavalla tavalla uudempi yhteisö irrottautui lapin vanhinten toiminnan seurauksena. Ilman heidän toimintaansa sitä ei olisi tapahtunut. On huomioitava, että irrottautuneen yhteisön persoonat eivät viittaa lapin vanhinten toimiin ketään persoonaa vastaan, vaan nimenomaan heidän toimintansa ja opetuksensa oli ongelma. Nuo toimet ja väärä opetus antoivat varmuutta siitä, että irrottautuminen on oikea ratkaisu. Esimerkiksi minulle henkilökohtaiset loukkaukset julkisesti tai muulla tavalla lapin vanhinten, saarnaajien tai seurakuntalaisten taholta eivät olleet syy irrottautumiseeni. Ihminen on syntiin langennut ja syntiin langennutta kohtaan olisi hyvä aina kantaa anteeksiantavaista mieltä. Kuolinvuoteella on hyvä todeta, että kaikki synnit on anteeksi annettu.

Pastori Närhi:

"Mitä saamme lopputulokseksi ja yhteenvedon omaiseksi koosteeksi tarkastelumme jälkeen ja mitä raamatunkohtia edellä olevat asiat teroittavat meiliimme? Uskonpuhdistajan todistuksia lukiessa tulee voimakkaasti esille varoitus vääristä profeetoista (Matt. 7:15: "Kavahtakaa vääriä profeettoja, jotka tulevat teidän luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevaisia susia.")). Vääriä profeettoja ovat hänen mukaansa myös ne, jotka eivät itse aktiivisesti edistä väärää oppia, mutta siitä huolimatta antavat tukensa harhaopettajien toiminnalle. Hän hyvin vakavasti varoitti antamasta väärälle opille olemassaolon oikeutta oikean opin rinnalla."

Yhteisö, joka ei kykene vastaanottamaan kritiikkiä, on "pyhityksen tiellä" kuoleva yhteisö. Vastaavalla tavalla yksilön hengellinen jalostuminen Kristuksen suuntaan tai Hänen kaltaiseksi pysähtyy, jos ei kykene vastaanottamaan aiheellista kritiikkiä. Kritiikin sietäminen on ainakin jossain määrin hengissä pysymisen ehto. Jumala tekee sitä jatkuvasti ilmoittaessaan ihmiselle, miten syntinen hän on. Ihminen saattaa suuttua ja pistää hanttiin, mutta Jumala ei ilmoitustaan muuta. Esikoislestadiolaisuudessa kyllä synty osoitettiin synniksi, valitettavasti synniksi ilmoitettiin myös sellaista, mitä Raamattu ei vahvista. Tämä valloillaan oleva opetustyyli on vaarallisempaa, kuin tuo yhteisö osaa aavistaa. Juuri sitä sielunvihollinen käyttää tehokkaasti voitokseen sitoessaan seurakuntaa sellaisiin asioihin, joista Jumala haluaisi ihmisen iloitsevan.

"Jokaiselle, joka kuulee tämän kirjan ennussanat, minä vakuutan: Jos joku panee niihin jotakin lisää, panee Jumala hänen kärsittävikseen ne vitsaukset, joista tässä kirjassa on kerrottu." (Ilm. 22:18)

Pastori Närhi:

"Toinen opetus, joka nousee Lutherin tekstien äärellä hyvin voimakkaana esille, on hänen varoituksensa toisten synteihin osallistumisesta ("Äläkä antaudu osalliseksi muiden synteihin." 1 Tim. 5:22 ja "Jos joku tulee teidän luoksenne eikä tuo mukanaan tätä oppia, niin älkää ottako häntä huoneeseenne älkääkä sanoko häntä tervetulleeksi; sillä joka sanoo hänet tervetulleeksi, joutuu osalliseksi hänen pahoihin tekoihinsa." 2 Joh. 10,11). Mikäli Luther olisi jäänyt roomalaiskatolisen kirkon yhteyteen, hän olisi sanojensa mukaan tullut osalliseksi sen opillisiin synteihin. Tämän välttämistä hän oli iloinen ja ohjasi toisiakin samalle tielle."

Puhtaiden käsien kautta annettavassa ehtoollisessa on vakava omanvanhurskauden vaara. Ehtoollinen toki on tarkoitettu kristityille. Mutta on aivan irvokasta pitää omaa hengellistä yhteisöä ainoana oikeana aikakautena, jossa Jeesukseen uskovia tapetaan uskonsa tähden. Yhteisöillä on taipumus muotoutua opettajiensa opetusten kaltaiseksi myös silloin, kun asioista opetetaan Raamatun vastaisesti. Raamatun sanaan vakavasti suhtautuvan uskovan on vaikea elää tämänkaltaisessa "valheen ilmapiirissä". Kaiken viisauden alku on tosiasian tunnustaminen. Mikäli uuden yhteisön jäsenet olisivat jääneet esikoislestadiolaisuuden yhteyteen, olisivat he joutuneet osallisiksi sen yhteisön pahoihin tekoihin.

Lopuksi

Olen tässä paljon lainannut Pastori Kimmo Närhen esitelmää, en silti jaa hänen näkemystä siitä, että Suomen ev.lut kirkon Porvoon sopimuksen hyväksyminen olisi verrattavissa Lutherin aikaiseen katolisen kirkon rappioon ja siten olisi pätevä syy ev.lut kirkostamme eroamiseen. Mielestäni itse esitelmän kokonaiskuvakin puhuu tätä vastaan. Kimmon huolestumisen sopimuksen hyväksymisestä silti jaan.

Taivastien matkalaisille, Jeesuksen seuraajille kaikki synnit on anteeksi annettu hänen sovintoveressään.

Anekdoottina vielä:

Luther suhtautui uudestikastamiseen jyrkän tuomitsevasti, Pastori Närhen esitelmästä:

"Voimme asettaa Lutherin suhteen roomalaiskatolisuuteen laajempiin raameihin, kun vertaamme sitä hänen suhteeseensa uudestikastajiin. Hän piti heidän oppiaan vahingollisempaan kuin paavilaisten oppia, koska uudestikastajat hylkäsivät armonvälineet." Luther kirjoitti: "Sillä jos he jättäisivät sillensä kasteen ja (alttarin) sakramentin, kristityt voisivat paavinkin alaisuudessa vielä sieluineen paeta ja tulla autuaiksi, kuten tähän asti on tapahtunut. Mutta nyt kun heiltä on riistetty sakramentit, heidän täytyykin joutua kadotukseen, koska Kristus itsekin on riistetty niiden mukana." (St.L. XVII, 2192, vuodelta 1528)

Enkä enemmänkin kyselevällä mielellä pohdiskelen, synnyttikö yhteisön hajaantuminen myös "uudestikastamisen ilmiön", kuten Lutherin aikakautena tapahtui? Vai olisiko tämä ilmiö syntynyt ilman hajaantumistakin? Synnyttääkö hajaannus näitä ilmiöitä vai onko kyseessä jatkuva jatkumo? Olisiko kyseessä "Sola Scriptura" eli Raamatun arvovallan korostamisen kääntöpuoli? Yksilöt alkavat tulkitsemaan Raamattua oman järkensä mukaisesti, jopa mielivaltaisesti huomioimatta lainkaan traditiota ja Jumalalta viisautta saaneita teologeja. Tyypillisesti näissä tilanteissa mukana olleena havaintoni on Raamatun kokonaiskuvan hämärtyminen.

Pastori Kimmo Närhen esitys löytyy kokonaisuudessaan:

<http://www.luterilainen.com/fi/ue/artikkeleita/lutherin-irtautuminen-roomalaiskatolisesta-kirkosta?fbclid=IwAR1u3BZyMnF5vjtOSNR0COp61C37o1C48DQJ8mchS5ezXX0CoPRuftMEFN8>

Tapani Ihalainen
22.12.2019 Hollola